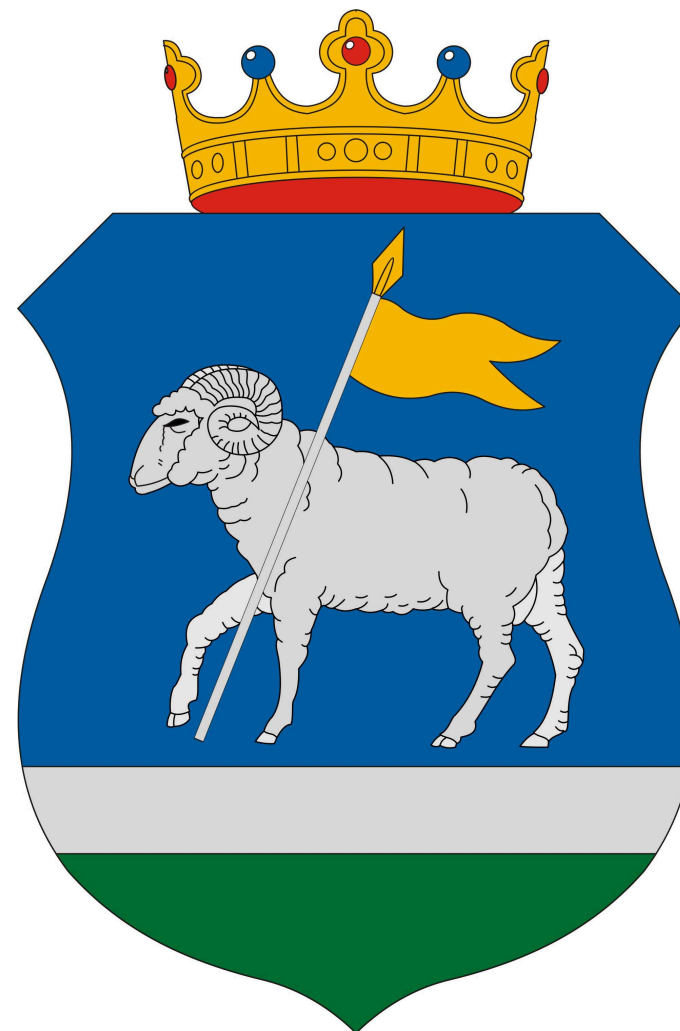

TARTALOMJEGYZÉK

Címlap	1
Tartalomjegyzék	3
1. Bevezetés, köszöntő	5
2. Poroszló bemutatása	6
3. Örökségünk	12
4. Eltérő karakterű településrészek Poroszlón	15
<i>Falusias lakóterület</i>	
<i>Igazgatási, intézmény terület</i>	
<i>Kereskedelmi, szolgáltató terület</i>	
<i>Üdülőházas, hétvégi házas terület</i>	
<i>Állattartó telep területe</i>	
5. Építészeti útmutató	26
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Telepítés</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Teraszok, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzésre</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	30
7. Utcák, terek	32
8. Hirdetések, reklámtáblák	37
Impresszum	38

POROSZLÓ

BEVEZETÉS

Tisztelt Olvasó!

Poroszló múltja olyan gazdag és tartalmas, hogy mind az építészeti örökség, mind a néprajzi, vagy tárgykultúra művészet akár önálló kötetet is érdemelne.

Településünk fontos szerepet játszott a magyar történelemben már az államalapítás előtt is, hiszen a poroszlói vár körzetközpontja volt a vidéknek. Nem véletlen, hogy az Árpád-korban monostor is épült itt. A mezőváros gazdagságát a Közép-Tisza legfontosabb átkelőhelyként a vámszedési jog és révdíj biztosította.

A török idők után Poroszló a XVIII. század legelején visszanyerte mezővárosi rangját és gyors fejlődésnek indult. Fogadó és postakocsi állomás szolgálta az átutazók kényelmét, akik egy-egy áradás időszakában gyakran napokig „vendégeskedtek” itt. A XIX. században a polgári fejlődés eredményeként megépültek a fő út mentén az első polgári kereskedőlakások, sőt a Tisza jobb parti települései közül egyedül Poroszló mondhatta el magáról, hogy minden tekintetben követte az új építészeti irányzatokat: a XX. század elején szecessziós stílusban épült a községháza és a kétútközi kastély is.

Ennek a gazdagságnak az eredményeként napjainkat a sokszínűség jellemzi: megmaradtak a régi paraszti porták, a polgári lakások és a szecessziós épületek. Bár egy közigazgatási reform következtében Poroszló elvesztette mezővárosi rangját, térségi szerepe ma is elvitathatatlan és megkerülhetetlen.

Örömmel értesültünk arról, hogy az építésügyet érintő új szabályozás figyelmet fordít az egy-egy településképp kialakítására. A nálunk felfedezhető sokszínűség ellenére úgy érezzük, hogy megőriztük községünk alföldi, Tisza-vidéki jellegét, hangulatát úgy építészeti, mint szokásainkban, ünnepeinkben. Ezt a célt szolgálja a jövőben a településarculati kézikönyv is. Természeti és turisztikai értékeink mellett szeretnénk az utódoknak egy élhető, szerethető és emberközelit települést hagyni. Bízom abban, hogy a most elkészült ajánlás erősíti az önkormányzat erre irányuló törekvését és kedvet ébreszt a fiatal generációkban arra, hogy jövőjüket itt, köztünk, velünk tervezzék.

*Bornemisza János
polgármester*

Poroszló az Alföld nagytáj része, annak Közép-Tiszavidéki középtáján, a Hevesi ártér kistáji területén helyezkedik el. E kistáj 85 és 91 méter közötti tengerszint feletti magasságon ártéri szintű tökéletes síkság.

A síkság felszíni formáit a Tisza alakította oldalazó erózióval és erős feltöltő tevékenységével. Ezért csak a Tisza levágott, feltöltött morotvái, holtmedrei hordoznak csekély változatosságot a kistáj domborzatában.

A kistáj a miocéntől a holocénig süllyedő, nagy vastagságban feltöltött térszín. Süllyedése különösen a pliocén elejétől volt erős, a 2000 méterre vastagodó pannon üledékre 200 méteres rétegsor települt. A jelenkorig tartó süllyedés következtében a felszínt mindenütt több méter vastag, a Tiszához kapcsolódó folyóvízi üledék, lösziszap, öntésiszap, öntésagyag borítja.

Poroszlónak és környékének természeti adottságaira a Tisza kialakulása és folyóvízi tevékenysége az évmilliók alatt állandó hatást gyakorolt. Az utolsó évezred jelentős környezeti változásai is a Tiszához köthetők. Az utolsó két évszázadban az emberi tevékenység döntően meghatározta a táj arculatát. A XIX. század derekán induló folyószabályozások eredményeként a Tiszát gátak közé szorították, a kanyarulat levágások pedig felgyorsították a víz sodrását.

A XX. század legdrasztikusabb emberi beavatkozása a természet rendjébe az 1973-tól kezdődő vízlépcsőépítés és a hozzá kapcsolódó öntözés céljaira létesített tó kialakításakor történt, megszüntetve ezzel a Kis-Tisza vízfolyását, valamint a Tiszáig tartó árteret.

Poroszló rövid története

Poroszló település nevét először az 1200 körül keletkezett „Gesta Hungarorum” említi. A palánkvár első birtokosai minden bizonnyal Géza fejedelem közvetlen környezetéből kerülhettek ki, hiszen Poroszló fejedelmi birtok volt.

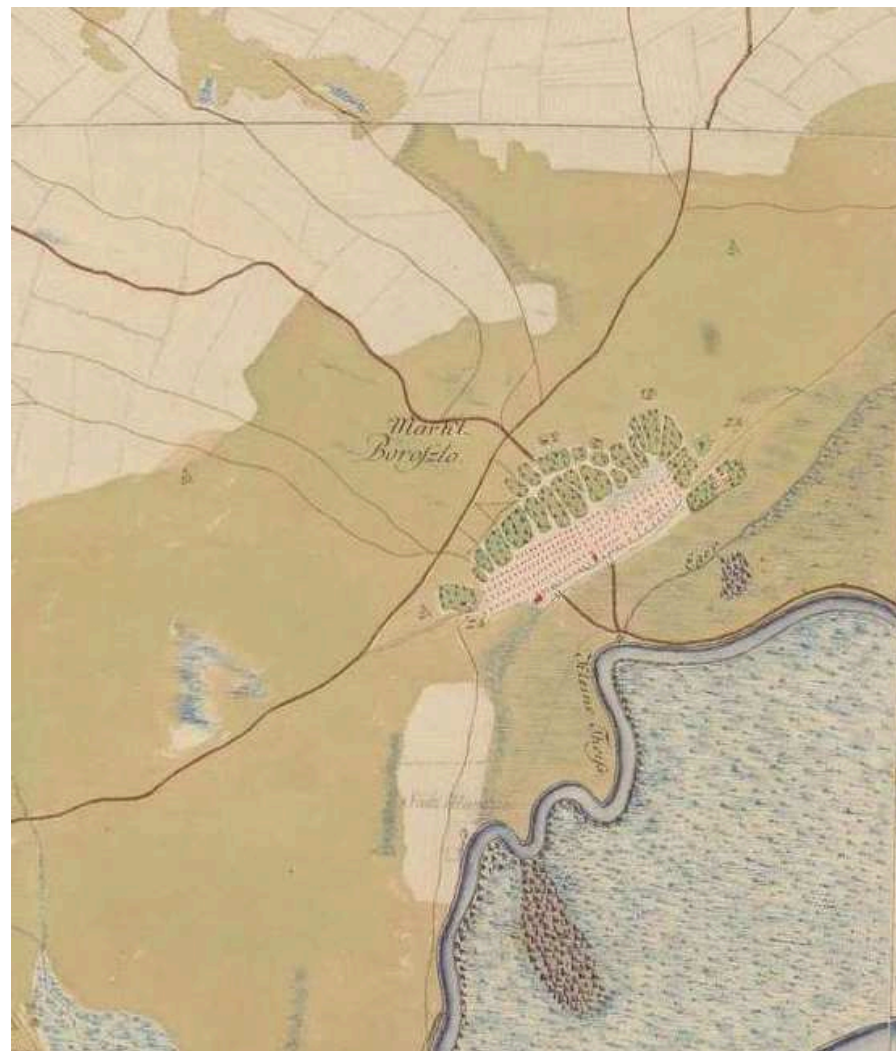
A területet a X-XI. századtól királyi udvarhelyként tartották számon. A nemzeti vára a XI. századtól egy békés folyamat eredményeként ispánsági központtá fejlődött. A XII. évszázadban a poroszlói hatalmi központ a „fénykorát” élte. Ennek bizonyítéka, hogy a poroszlói monostor léte, mely 1333 előtt elpusztult. A monostor pontos helyét is meg lehet határozni. Az apátság helye a Fő út 64 – 66. számú telkeken volt, ahol a Cserő gátjának építésekor 1947-ben alapfalakat találtak.

A középkorban Poroszló úthálózatának, átkelőhelyének és az ezzel összefüggő vámjövedelmeknek köszönhetően Abád mellett a Közép-Tisza legjelentősebb átkelőhelye volt.

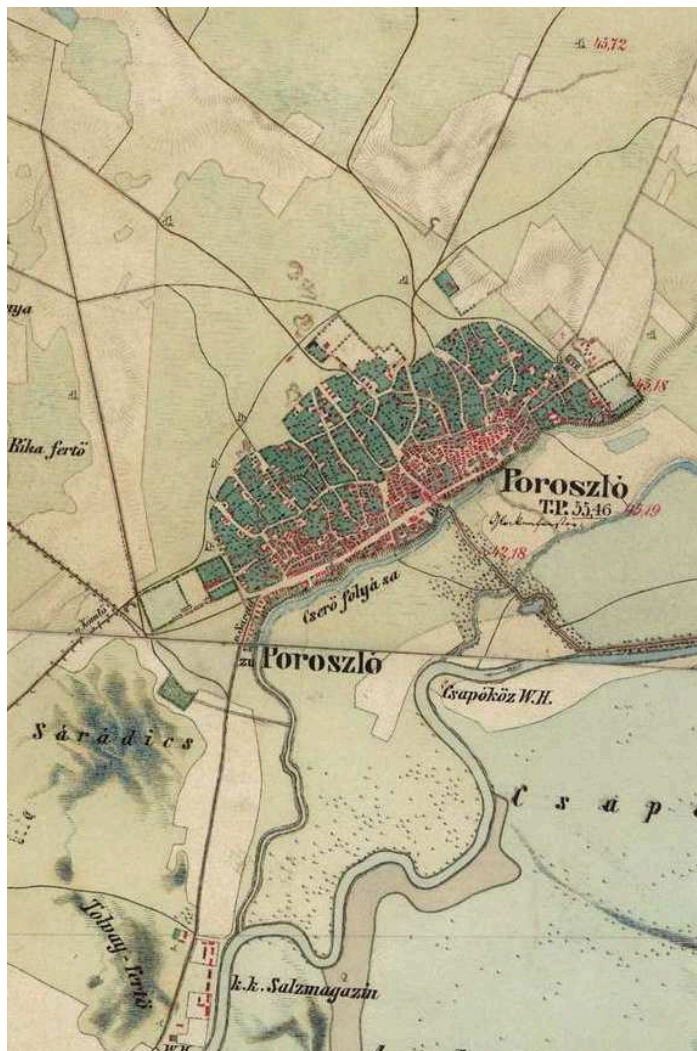
A hódoltság időszakában a mezővárosban még mindig 16 jobbágyportát rögzítenek. A település a reformáció 1576-ban már jelen volt. A település rekatolizálására csak 1770-ben került sor, amikor Eszterházy Károly püspök értesülve arról, hogy a református hívők le akarják bontani az ősi monostortemplomot, arra kérte a helytartótanácsot: adják vissza a még mindig jó állapotú szent helyet a katolikusoknak, mert 120 hívük szűkös vályogtemplomban szorong.

E század jelentős változást hozott a település életében. A mezőváros a Rákóczi szabadságharc utáni gyors fejlődését ismét a földrajzi elhelyezkedésének, a szárazföldi, valamint a vízi közlekedésben betöltött szerepének köszönhette. A Tiszának északi partján fekvő poroszlói révtől a déli oldalon levő tiszafüredi révig a partról vontatott kompjárat — egykorú elnevezéssel, hidas — bonyolította le a személy- és teherforgalmat. A révjog egyik fele a tiszafüredi földesuraké, a másik fele két egyenlő részre osztva a gróf Károlyi-féle poroszlói uradalomé, illetve az egri káptalané volt.

A szárazföldi közlekedés végállomása, a poroszlói rév volt a Felvidékről az Alföld és Erdély felé irányuló személy- és teherforgalom egyik fontos átkelőhelye. Nem véletlen, hogy a kincstár már 1695 körül postaállomást

1763-1787 Első katonai felmérés

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

létesített Poroszlón. A Bécsből induló postautakat sorszámmal látták el, Poroszló a 7 számú postaút 7. postaállomásaként szerepel.

A mezőváros gyors fejlődéséhez a XVIII. század elején hozzájárult még a földbőség, mely vonzotta az új betelepülőket. Ennek az állapotnak a földesúri majorgazdálkodás bevezetése vetett véget. A mezővárosnak 1756-ban már volt pecsétje, egy húsvéti bárány zászlóval, felette 1756, körirata: Sigillum oppidi Porozlo.

Poroszló az újranepesülés után gyorsan visszanyerte a hódoltságot megelőző időszakra jellemző térségi gazdasági szerepét. Az átkelés megszervezése és biztosítása, valamint a kiépült postaszolgálat mellett megjelent a manufaktúra ipar, új lendületet vett a kereskedelem, s a század végén a kincstár felállította a sóhivatalt is.

A településnek a hegyvidék és az alföld termelői közötti áruközvetítő szerepe a hódoltság korában is megmarad, így az elnéptelenedés időszakát kivéve a kereskedelmi tevékenység folyamatosnak tekinthető. Az ország termékeinek és a hazánkkal kapcsolatban álló népek árucikkeinek „olvasztótégelyeként” tekinthetünk Poroszlóra a késő-középkorban és az újkorban egyaránt.

A század első harmadában már működött a mezővárosban serház, és téglaegető is. Nagyságrendileg jelentős volt ez időben a poroszlói zsindelekészítés. A poroszlói Tisza szakaszon 1844-ben négy vízimalmot is említenek. A sószállítás megléte a XVIII. század elején is bizonyított. A helyi sóhivatal épületéről – melyet ott állítottak fel, ahol a Kis-Tisza a falu alatt a gáthoz közelítve egy hurkot írt le – 1776-tól vannak adatok. Új sóház épült 1793-ban Francz József egri kőművesmester tervei alapján. Ezt a területet ma is Sóházi résznek nevezik. A só, a fa és zsindelek szállítása mellett a XIX. század közepén már a szénszállítás és átrakás is szerepet játszott a mezőváros kereskedelmi, gazdasági életében.

A XIX. században megtörtént az úrbéri rendezés, mely kedvezőtlen hatást gyakorolt a poroszlói jobbágyokra. Ennek is tudható be, hogy a XIX. században a földdel szemben ismét erősödött a kereskedelmi és kisipari tevékenység súlya. A település belterülete az 1920 után nőtt: a földreform házhelyosztása következtében a falu szalagtelkes, fésűs beépítésű utcákkal bővült.

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

2. Poroszló bemutatása

Napjaink egyik legnagyobb településarculati változását a 2012-ben átadott Ökocentrum jelentette, mely Kertai László Ybl Miklós-díjas építész tervei alapján készült.

Magyarország katonai felmérés (1941)

ÖRÖKSÉGÜNK

Poroszló mindkét temploma a fő közlekedési út mellett áll. A római katolikus templomot 1796-ban építették. Figyelemre méltó, hogy alatta kriptá található, melyben a Graefl család 13 tagjának koporsója nyugszik.

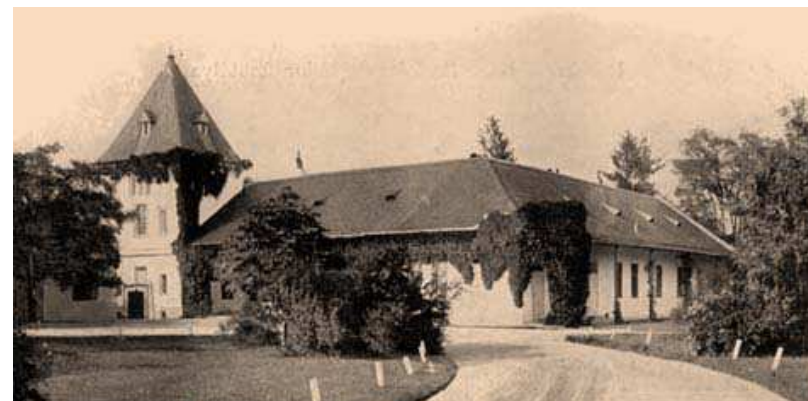
A református templom 1793-ban készült el.

Poroszlóhoz ma két kastélynak (kúriának) nevezett épület tartozik. A község belterületén áll az úgynevezett poroszlói tornyos kastély, melyet Graefl Károly építtetett 1872-ben, majd 1897-ben megnagyobbították azt. Az épületet napjainkban erősen átalakították, megjelenését tekintve nem emlékeztet az egykori kastélyra.

Graefl Károly fia, Andor a településhez tartozó Kétútközben 1908 és 1912 közt pedig szecessziós stílusú kastélyt építtetett, mely feltehetően Szabolcs Ferenc és Papp Gyula fővárosi építészek nevéhez köthető. Mivel tervrajzok és építési engedélyek nem maradtak fent, így a tervezők beazonosítása csak stíluskritika alapján volt lehetséges. A kastélyt 2013-ban megvásárolták, eredeti állapotba történő helyreállítása napjainkban is zajlik.

A szintén szecessziós jegyeket mutató *községháza* építését a jegyzői lakkal együtt 1908-ban határozta el a testület. Az ünnepélyes átadást 1909-ben tartották.

Az utcák elnevezése Poroszlón is az évszázados gyakorlat szerint történt: az egyes közséket, vagyis utcákat annak ismert lakójáról, családnévéről vagy foglalkozásáról, az utca vonalvezetéséről, illetve a fontosabb középületeiről nevezték el, hivatalosan azonban csak házszámot használtak. Az utcák névadása csak 1945 után történt meg.

Tornyos Kastély régen és ma

Graefl kastély régen és ma

.Római Katólikus templom

Községháza melléképülete (ma Tűzoltószertár)

3. Örökségünk

13

Az Önkormányzat épülete (Községháza) és a Graefl uradalmi magtár

Poroszló műemlék középületei mellett lakóépület is elnyerte a védettséget. Így a Fő utcán a Tájházként működő 25. és 27. számú épületek.

A műemléki épületek környezetei is védelmet élveznek, mint műemléki környezetek. Ebbe a körbe tartozik a Községháza melléképülete, amit ma Tűzoltó szertárként használnak. A később hozzáépített toldalék nem illik oda, de ettől még megszabadítható az épület, hogy eredeti állapotát visszanyerje.

Örökségvédelmi szempontból meg kell még említeni a régészeti lelőhelyeket is. Ezek a következők: Földvár, Közös legelő Észak, Benke-lapos, Közös legelő, Rábozy-pusztá, Kesely-halom, Vénasszony-dűlő, Bika-fertő, Kappó, Akasztó-domb, Aponhát. Már csak ezeknek a területeknek a nevei is megőrzendők és eredetük rögzítendő, amíg ezek ismerői ezt meg tudják tenni.

Fő utca 25. és 27.

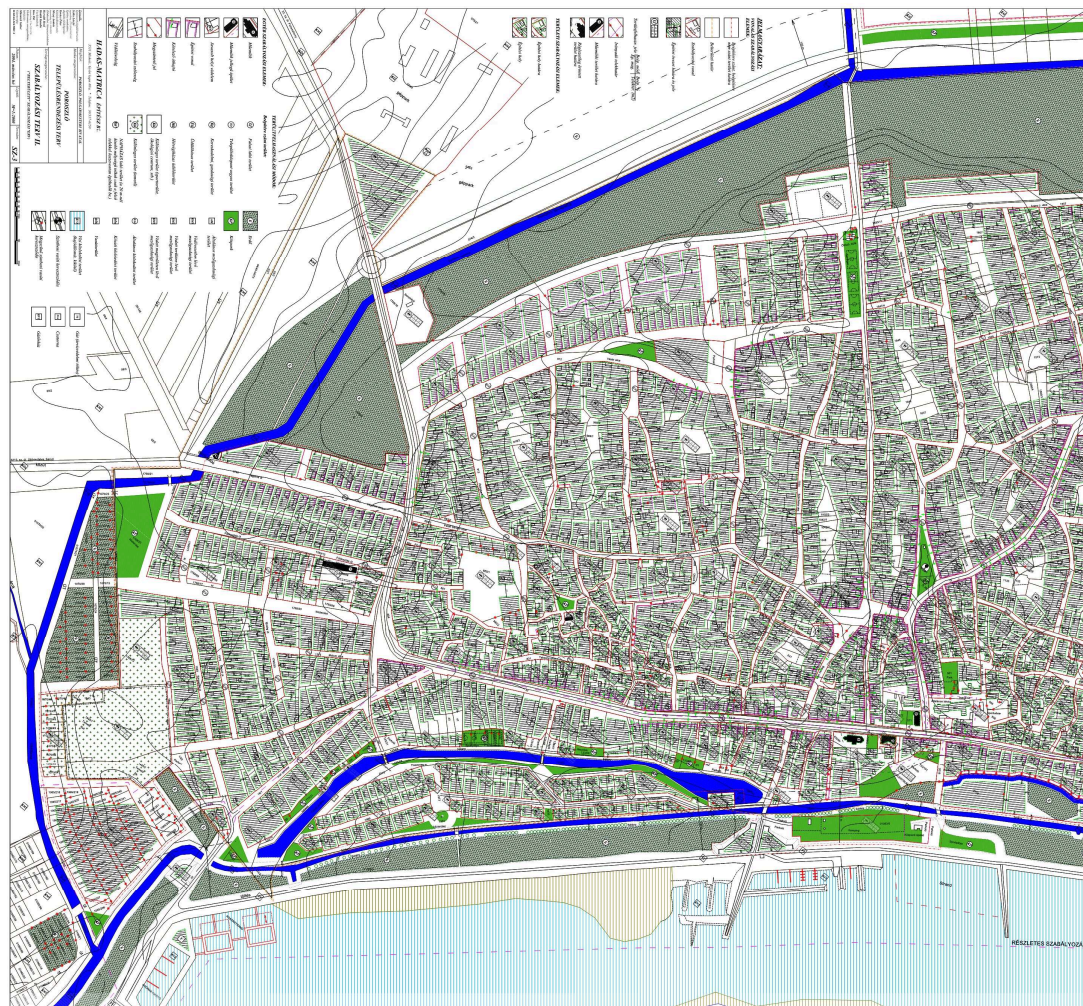
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK POROSZLÓN

Poroszló településen a hagyományos alföldi, állattartáson alapuló mezőgazdasági tevékenységhez igazodó elrendezés figyelhető meg, keveredve a Tisza közelsége miatt a halászzal kapcsolatos foglalatosságokkal. A Tiszán átívelő híd a kereskedelmi tevékenység felvirágoztatásában is nagy szerepet játszott.

A község 2004. szeptemberben fogadta el a legutóbbi Településrendezési tervét, amit a HADAS-MATRICA Építész Bt. (Miskolc) készített el. Ezt a tervet idő közben néhány, kisebb területet érintő módosítás egészítette ki. A HÉSZ-ben foglaltak szerint is meghatározhatóak a település különböző karakterű részei.

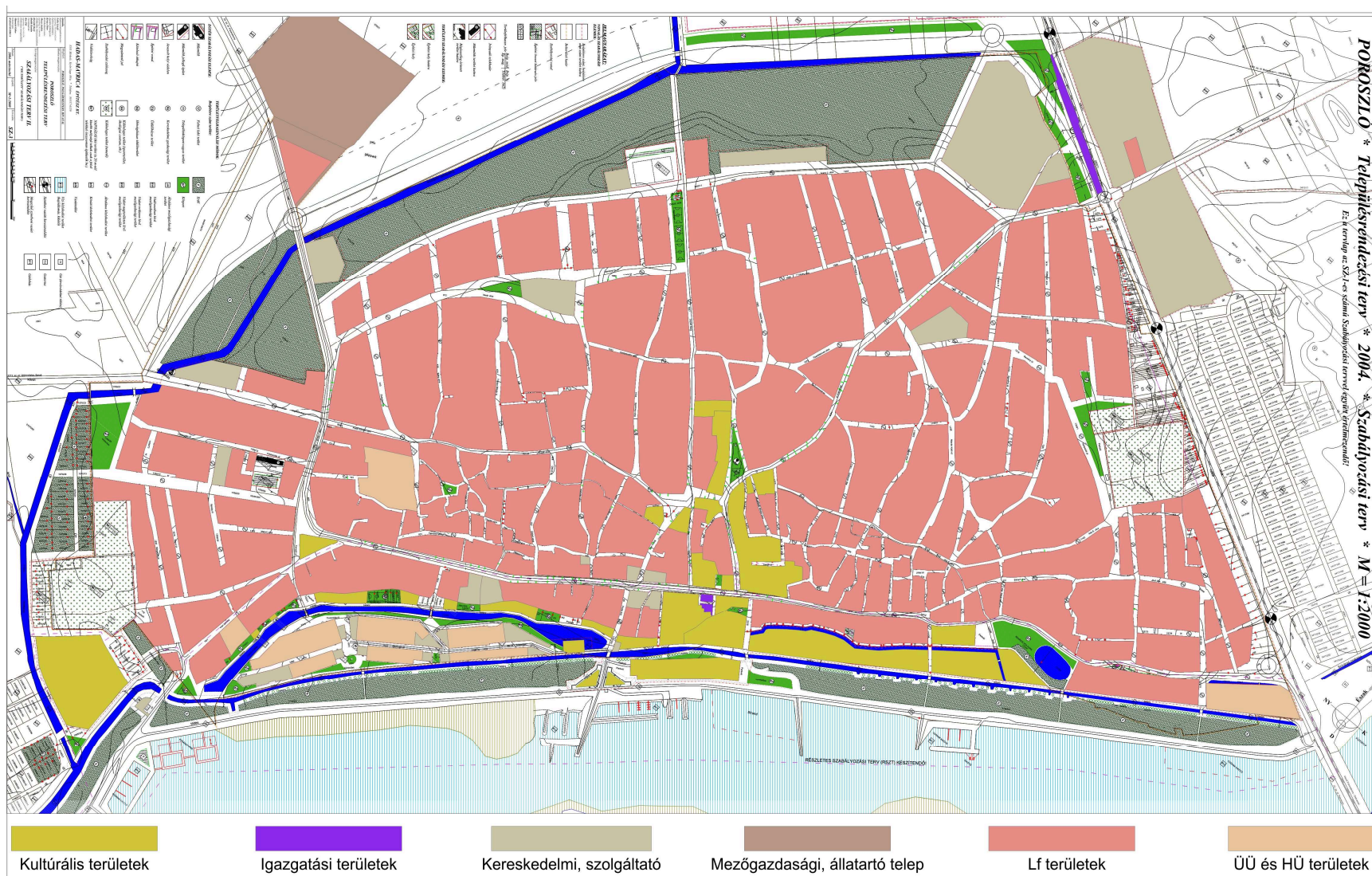
Ezek közül a legjelentősebb a falusias lakóterület, ami a település döntő részét teszi ki. Ezt egészíti ki az igazgatási, kulturális, a kereskedelmi, szolgáltató terület, az üdülőlőházas, illetve hétvégi házas terület, valamint a gazdasági, az állattartó telepek területe.

Nem lehet elhanyagolni a jelentős vízfelületeket, amit a Tisza folyó, valamint a Tisza-tó jelent. A települést az Alföld felől nagy kiterjedésű sík mezőgazdasági terület veszi körbe, ami a Hortobágyi Nemzeti Park, illetve Tájvédelmi körzet is lehet. Az állattartást tudja kiszolgálni, legelők, kaszálók formájában ez a nagy terület.

Érvényes szabályozási terv

Eltérő karakterek

FALUSIAS LAKÓTERÜLET

A település lakott részének jelentős részét teszi ki a lakóterület. A jellemzően utcára merőleges gerincű, nyeregtetős épületek később bővítményekkel egészültek ki, már kontyolt tetőkkel.

Az eredeti utcaszerkezetnél megfigyelhető a legelőre induló állatok összegyűjtésére szolgáló széles, legtöbbször a külterületre kivezető „gyűjtő utcák”, amire rácsatlakoznak a kisebb feltáró utcák.

A falu fejlődése során — többnyire a XX. Század utolsó harmadában — megjelentek a földszint+tetőter hasznos magasságú épületek. Ezek az épületek véletlenszerűen, a település teljes területén fellelhetők, igen változatos tetőformákkal.

A településkép viszonylag egységes képet mutat, amíg a tetőter beépítéses épületek meg nem törik azt. Utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, vagy részben, illetve teljesen kontyolt tetővel fedett lakóépületek jól illeszkednek egymáshoz, nem nőik túl a szomszédjaikat.

A területeken megjelentek még az ellátáshoz tartozó egyéb funkciók is.

A turizmus fellendülése miatt sok lakóépület vendégházként működik tovább. A használatuknak köszönhetően az épületek és környezetük felújításra került, illetve folyamatos karbantartás mellett üzemelnek.

A lakóépületeket többnyire gondozott kert veszi körbe, amit kerítés határol el a házak előtti, közterületi füves, fás területtől. A hosszú utcák mentén tágas telkeken állnak az épületek, míg a keresztutcákban már kisebb és szűkösebb telkek alakultak ki.

A beállt növényzetű telkek és közterek kellemes lakókörnyezetet biztosítanak. Az újabb beépítések környezetében még a növénytelepítés hiányos, illetve hátra van. Ezek pótlása barátságosabbá teszi a környezetet.

Az épületállomány leromlott állagú része felújítás után, esetleg más kézbe kerülve, akár új rendeltetést kapva lehet újra a település értékes része. Célszerű megőrizni a továbbiakban is a nyugodt, egységes utcaképeket, a főút körüli részeken kívül kerülve a tetőtér beépítéses megoldásokat.

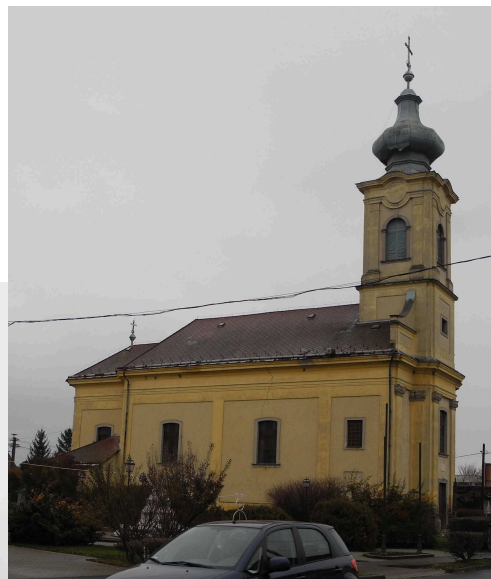
IGAZGATÁSI, INTÉZMÉNY TERÜLET

Az igazgatási, intézményi területekbe a település főutcája mentén találhatók a műemlékekneként említett Községháza, Tűzoltó szertár, valamint a vasútállomás, ami Poroszló északi részén található.

A kulturális területekbe sorolható a poroszlói Kultúrház, az Iskola, az Óvoda, de szintén ebbe a körbe (is) sorolható az Ökocentrum, a rendeltetése miatt. A település kulturális életének jelentős színterei a templomok is, ezért szintén itt jelöljük meg azokat.

4. Eltérő karakterű településrészek Poroszlón

KULTURÁLIS TERÜLET

Ezek az épületek megjelenésük szerint csoportosíthatók. A kultúra templomaiként jelennek meg a település képében a Római Katolikus templom és a Református templom, valamint az Ökocentrum fogadóépülete. Mindhárom épület tornya kiemelkedik a településképből, már messziről látható jelet formázva.

A kulturális területhez tartozó épületek másik csoportja a Kultúrház, az Iskola és az Óvoda épülete. A Kultúrház a főutcán, a két templom között található, a főfunkciójának megfelelő nagy épülettömeggel, előtte kis teresedéssel. A nevelési intézmények már a település lakóövezeti szövetébe beépülve kaptak helyet, a hozzájuk tartozó udvarokkal kiegészülve. A megközelíthetőségük megfelelő, de a helyük a főforgalomtól távolabb, nyugalmasabb helyen található.

KERESKEDELMI, SZOLGÁLTATÓ TERÜLET

A poroszlói kereskedelmi és szolgáltató területek is két csoportra oszthatók. Az egyik csoport elemei a lakóterület részeként, besimulva a szövetbe kaptak helyet. A másik csoport a települést átszelő főút mellé sorolva jelenik meg.

A falusias lakóövezetbe illeszkedő, vegyes rendeltetésű (posta, pizzéria, iparcikk, gyógyszertár, stb.) egységek a lakosság általános ellátását szolgálják. Az épületek mérete nem tér el a környezetüktől, kialakításuk igényessége (posta) emeli ki a környezetéből. Az elhelyezkedésük során megtartják a területre jellemző beépítési módot. Legtöbbször az utcai telekhatárra illeszkedve épültek meg.

A Fő út mellé települtek a vendéglátó egységek (étterem, cukrászda, vendégház).

Az autójavító műhely megközelíthetősége kifogástalan, de az épülete nem illeszkedik az utcaképbe. Áttelepítése, vagy átépítése, homlokzatának módosítása javasolt.

A helyi áruház épülettömbje az utca épületei közzé ékelődik be a nagyméretű tömbjével. Ennek a kialakítása megbontja a településkép karakterét, megszakítja a térfalat, tetőformájával, anyaghasználatával kilóg a sorból.

Sajnos a település főútja mentén áll két, tűzkárt szenvedett vendéglátó épület, amelyek mielőbbi rendbetétele javítaná a településképet..

4. Eltérő karakterű településrészek Poroszlón

A település nyugati szélét üzemanyagtöltő állomás zárja.

A keleti oldalon, a Tisza-tó partján álló Füzes Motel várja a látogatókat. Létesítményei sokféleségét a fák koronája oldja. Poroszló külterületének keleti szélén áll a nagy múltú Fehér Amúr étterem, ami a Tszán átvezető híd nyugati lábánál fogadja az érkezőket. Épületének kialakítása átvezet a műút szintjéről a tiszai gát magasságára.

ÜDÜLŐHÁZAS, HÉTVÉGI HÁZAS TERÜLET

Az üdülőházas, hétvégi házas övezet Poroszlón a lakóterületek és a Tisza-tó közzé beékelődve található, a település DNY-i részén. A rendeltetésüknél fogva kisebb telkeken, kisebb alapterületű épületek elhelyezésére szolgálnak, hasonló lakás jellegű használattal. A Fő úttól Délre utólag kialakult beépítésbe beékelődött övezetben csak elszórtan valósultak meg a hétvégi házak. Így a beépítettség jelenleg nem tér el jelentősen a lakótelkes laza szövettől. A továbbiakban majd meggondolható, hogy a kisebb parcellák összevonásával nagyobb, kényelmesebb telekméretek jöhetnek létre, a szükséges használat számához igazodóan. A növénytelepítés itt is üdvözlendő a későbbiekben.

4. Eltérő karakterű településrészek Poroszlón

MEZŐGAZDASÁGI, ÁLLATTARTÓ TELEP TERÜLETE

Az állattartó és a mezőgazdasági telepek Poroszló jelenlegi gazdasági tevékenységéhez kapcsolódnak.

Az itt található épületek illeszkednek az alföldi mezőgazdasági karakterbe, bár a település ÉNY-i sarkánál létesült egy, a technológia miatt magasabb épület. Itt az út felőli oldalra telepítendő fasor tud segíteni a látványon.

A Kétútköz felé vezető úttól Északra egy sertéstelep működik. Mivel az úttól messzire telepítették, az út menti fák és telep körüli facsoportok elégséges takarást biztosítanak.

A település körzetében még fellelhető a tanyás gazdálkodás nyoma, bár egyre kevesebb helyen. A településre beköltöző gazdálkodók miatt, a tanyák fogyatkozása mellett, a településen belül sok helyen található olyan porta, ahol a gazdasági udvarban, vagy akár a ház előtt állnak a mezőgazdasági gépek. Célszerű megteremteni a lehetőségét annak, hogy a nagy terjedelmű gépek a településen kívül tárolhatók legyenek.

A telephelyek körül elterülő területek — a Hortobágyi Nemzeti Park védelme mellett — biztosítják az állattenyésztés feltételeit.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

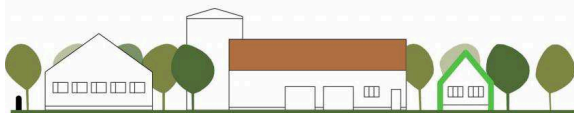
A most készített Települési Arculati Kézikönyv (TAK) nem egy minden előírás fölé helyezett, kötelező érvényű szabályzat. A célja és feladata pusztán annyi, hogy követésre javasolt útmutatást adjon a fejlesztési, felújítási vágyóknak abban, hogy a meglévő arculathoz igazodó, kellemes környezetet biztosítson a továbbiakban is a Poroszlóra, Tisza-tóra látogatóknak és természetesen az ott élőknek egyaránt.

A Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) előírásai továbbra is érvényben maradnak, az abban foglalt, számszerűsített követelményekkel együtt.

A már ismertetett építési karaktereket egészítik ki a közterületek, az utcák, parkok, a zöldterületek, valamint a kapcsolódó külterületi részek a Tisza-tó ide tartozó részével együtt. Ez a teljes terület jelenti azt, hogy Poroszló.

Poroszló a történelméből fakadóan már évszázadokkal ez előtt fontos település volt és ezt igyekeznek megőrizni ma is, a jövő számára.

A következőkben ahhoz szeretnénk segítséget nyújtani, hogy milyen építészeti eszköztárral lehet megőrizni Poroszló egységességét a jövőben is, feltételezve és megengedve a falu fejlődésének lehetőségét.

MAGASSÁG

Poroszló falusias megjelenését a közel egységes magasságú lakóépületek sora adja. A településkép megőrzése érdekében célszerű, ha a továbbiakban is a meglévő épületállományhoz illeszkedő méretű, új épületek épülnek, vagy a meglévők felújításakor megtartják a földszintes formát. Lakó jellegű épületeknél a tetőtér beépítése csak indokolt esetben, lehetőleg hangsúlyos felépítmények nélkül történjen.

A lakóépületek magasságából a templomok, az Iskola, a Kultúrház, az Ökocentrum épületei és néhány, a település központjához közeli lakóépület emelkednek ki. Ezek körét lehetőség szerint nem kell növelni.

A gazdasági és állattartó épületek magasságai lehetnek magasabbak a lakóépületeknél, de az arányaikban igyekezzenek megőrizni a már meglévő, hagyományos szélesség/magasság arányt.

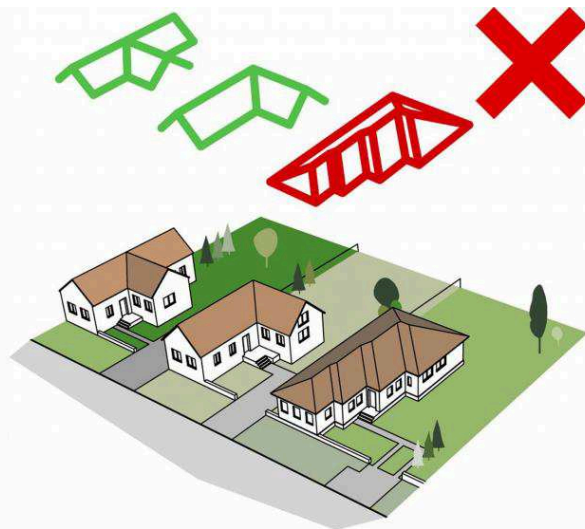
TETŐHAJLÁSSZÖG

A településen többnyire közel azonos, 38 fokos tetőhajlásszöggel épültek az épületek. Ettől jellemzően csak a XX. század végén épült lakóépületek térnek el. A továbbiakban is kerülni célszerű a nagyon alacsony és a nagyon magas hajlásszögek alkalmazását.

Előfordul a településen néhány tehetőbb építető által megvalósított korábbi épületnél a manzárd tető. Ez nem gyakori, így a településképet nem zavarja, abban már rég megszokott elem.

A tetők formálásánál kerülni kell az aszimmetrikus megjelenést, az aszimmetrikus ereszmagasság alkalmazását.

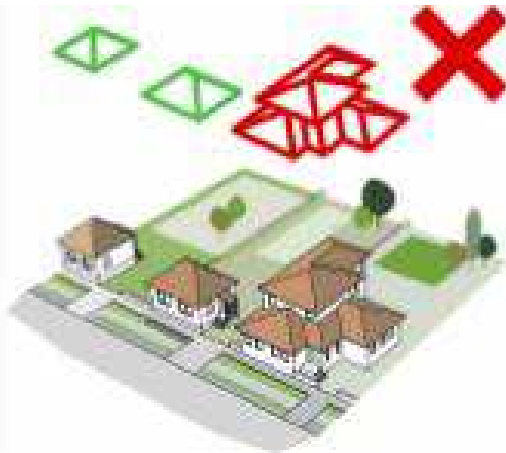
TETŐFORMA

A poroszlói épületek jellemzően utcára merőleges gerincű nyeregtetőségek, kiegészítve néhány épület bővített alaprajzú változatával, amit már kontyolt, toldalékolt tetővel fedtek le. Az épületeket sok helyen egészíti ki az enyhébb lejtésű tetőszakasszal fedett tornác. Az utcai homlokzatokon is megtalálható a homlokzatot védő köténytető, vagy — jellemzően a később épült lakóházaknál — a teljes utcai kontyolás.

A túlságosan szabdalt épületet követő, tördelt tető bizonytalan, nyugtalan érzetet kelt, ami a településkép szempontjából nem kívánatos.

A további ingatlanfejlesztések esetén kerülni célszerű a tetőfelépítményeket, hogy ne bontsák meg a nyugodt, egyszerű tetősíkokat.

A településen, a tájegységen nem kívánatos a mediterrán jellegű épületformálás, helyette a hagyományost célszerű alkalmazni.

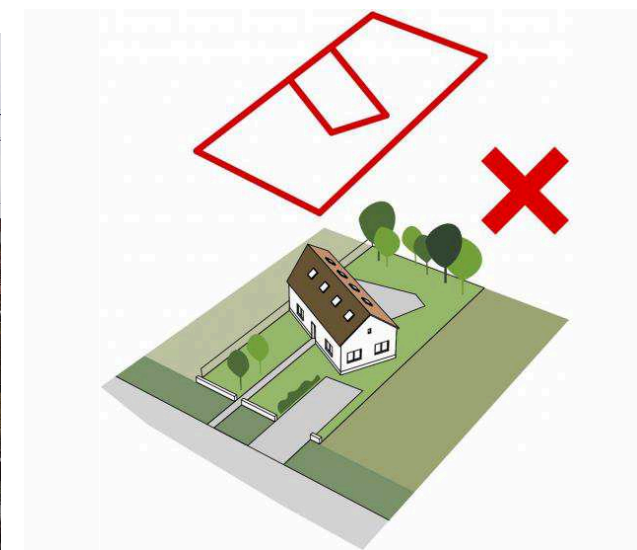
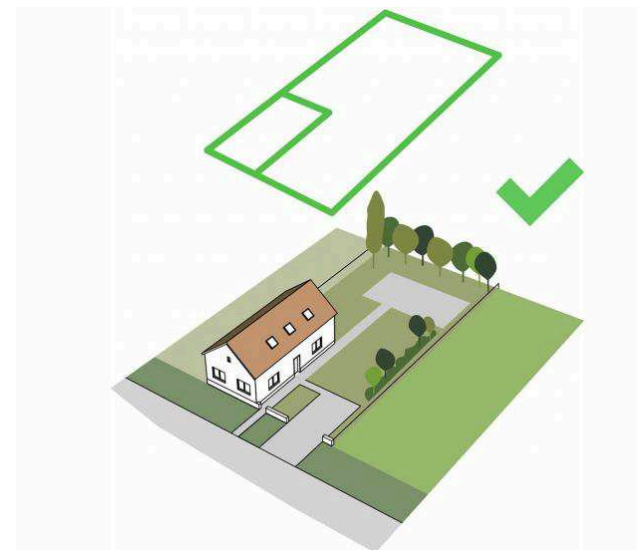
TELEPÍTÉS, TEREPAKÍTÁS

Poroszlón az épületek többsége oldalhatáron álló beépítés móddal áll. A település történeti magjában kialakult egy zegzugos rész is, ahol a beépítési módok kissé keverednek, bár az adott helyen ez magától érthetőnek hat. Ez az egységes telepítési mód biztosítja a település nyugodt, harmonikus megjelenését. Az előkertek a szomszédos épületekhez igazodóan, igazodnak az utcai térfalakhoz, de a főúthoz közeledve ezek helyenként el is maradnak.

Az új építéseknel is majd tiszteletben kell tartani ezeket a telepítési módokat.

A melléképületeket arra az oldalhatárra kell elhelyezni, amelyiken a főépület áll, bár több helyen ez történetileg inkább befordul, hogy a gazdasági udvart körbezárja. Az új telekosztásoknál a megfelelően széles telkekkel — biztosítható az elégséges, kellemes térköz a szomszédos épületek között.

A település jellemzően sík területen fekszik, így a terepalakítás nem jelent gondot. Mindössze a gát körüli építéseknel kell figyelni a terep lejtésére, ahol a bevágást kerülni kell.

5. Építészeti útmutató

31

KERÍTÉSEK

Poroszlón fellelhető kerítések három, követendő csoportra oszthatók: fa oszlopok közötti álló (gyakran teljesen zárt, kátránnyal átítatott) deszka mezők; épített oszlopok közötti álló, vagy fekvő deszka mezők, épített lábazatos, áttört, hálós kerítésmezők, acél, vagy épített kerítésoszlopok között.

Sok helyen a lakóépületek az utcai telekhatárra épültek. Ilyen helyeken már csak az épületek közötti szakaszt kell kerítéssel lezárni. A település központjában több intézmény kerítés nélkül áll.

Törekedni kell a tradicionális, vagy az áttört kerítések alkalmazására. Kerülni kell a magas, zárt épített, vagy lemezelt kerítéseket.

PARKOK, KERTEK

A közterületek a zöld lakókörnyezet képét erősítik, füvesítve, fásítva. A köztereket az Önkormányzat igyekszik karbantartani.

A közterületi zöld felületekhez tartozóan alakították ki a templomok melletti parkokat, a központjukban szobrokkal, szökőkúttal. Ezek a parkok lehetőséget biztosítanak a leülésre, emlékezésre, beszélgetésre.

A Posta mellett is megépült egy park, amelyik a körzet kellemes eleme (bár a háttérben a víztorony kissé rontja a képet, de szükség van rá!).

Célszerű lenne a többi közterületi zöld felületen is utcabútorokat, padokat kihelyezni, találkahelyeket kialakítani.

A sportpálya előtti hosszú, széles füves tér sportolásra van fenntartva, de a környezetének rendezése, széleinek fásítása, padokkal, hulladékátrolókkal való felszerelése segít a kulturált használat elősegítésében.

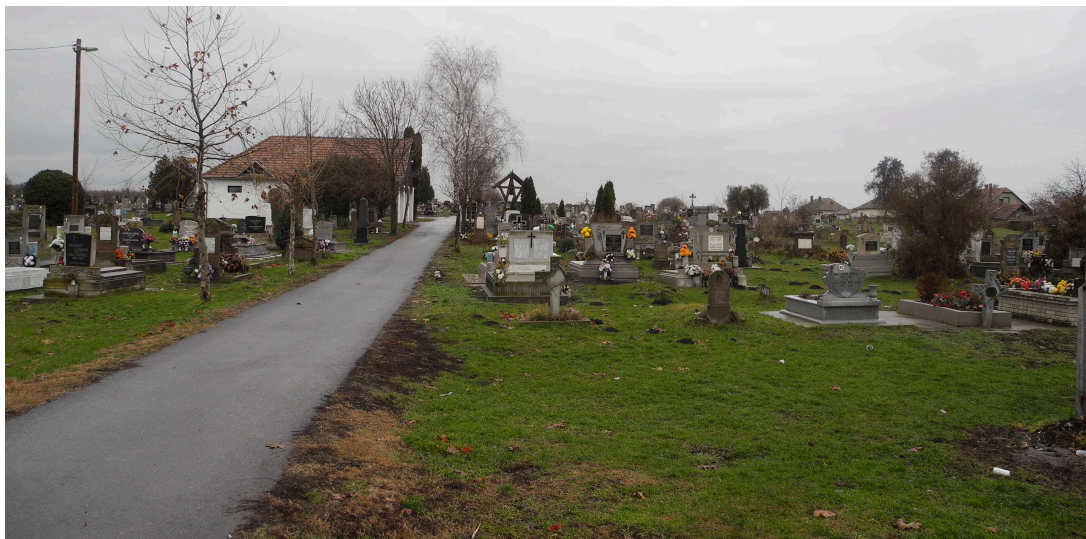

A falusias környezetre jellemző, hogy a lakótelkek kertjeit az életvitelnek megfelelően használják. Az előkerteket virágosítják, az oldalkertek a manipulációs terek, illetve szükség szerint haszonnövények (konyhakert), gyümölcsfák, míg a hátsókerti rész a gazdasági kerti tér.

A lakott telkek kertjeit gondozzák, művelik. Sajnos már több porta elhagyatott, ami következtében a növényzet elvadult, gondozásra vár. A tulajdonosok felkutatása után lehet megoldást találni, hogy új tulajdonos, új használat mellett újra rendezett udvart lehessen kialakítani, ami a szomszédok számára is megnyugtató lehet.

Célszerű a porták előtti zöld területek megőrzése, az autók, munkagépek elhelyezésének más módon történő megoldása.

Poroszló parkjai között sorolhatók a temetők is. A település ÉK-i és DNY-i szélein helyezkednek el, amelyeket a lakóterületek már körbevesznek. A temetőkertek kerítéssel lehatároltak, rendezett út vezet a ravatalozóig. A temetők előtt elegendő hely áll rendelkezésre megfelelő számú parkoló kialakítására, ami nagyban hozzájárul a használat komfortosabbá tételéhez. Megfontolható az is, hogy a temetőterületeken további fákat ültetve növelni lehet az árnyékos helyek méretét, ami a látogatóknak enyhülést hozhat.

Mivel az állattartás, legelőre hajtás ideje már elmúlt, javasolt a szélesebb közterületek nagyobb zöldterületeinek fásítása, parkosítása a lakókörnyezet szebbé tétele miatt.

5. Építészeti útmutató

TERASZOK, TORNÁCOK

A falusias környezetben nem jellemző elem a terasz, hanem a hagyományos tornácos kialakítás.

Poroszlón a tornácok többsége L-alakban veszi körbe a lakóépületeket, a főtetőtől enyhébb hajlású tetővel fedve. ma már a leggyakoribb, hogy épített oszlopokkal gyámoltított szelemenre ül a tető, esetleg tömör falazott korlátmezőkkel. Kivételes esetben előfordul, hogy az utcai nyílást díszített kapu, vagy ablak zárja le.

A lakóépületek használata során előfordul, hogy a lakás bővítéseként a tornác egy része, vagy egésze beépítésre kerül. Ez a fejlődés természetes velejárója.

Az újabb építéseknel javasolt a tornác alkalmazása, mint legegyszerűbb klímaberendezés. Ennek alkalmazása is hozzájárulhat az egységes utcakép megőrzéséhez.

A tetőtér beépítéses épületeknél el kell kerülni a lakótér fölé benyúló erkélyek alkalmazását, homlokzati és épületszerkezeti szempontból egyaránt.

AJTÓK, ABLAKOK

A településkép harmóniáját a tradicionális arányú és osztású nyílászárók is kölcsönzik az épületek megjelenésében.

Javasolt megőrizni a szélesség/magasság arányokat.

A jövőben el kell kerülni azt, hogy a hagyományos épületállomány nyílászáróit a mai modern(?) osztatlan, nagy üvegfelületű nyílászárókra cseréljék, az arányainak a megváltoztatásával.

Új építésű épületeknél elfogadható a rendeltetésnek, igényeknek megfelelő nyílászáró osztás. Az utcai homlokzatnál ebben az esetben is célszerű a visszafogottság.

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, RÉSZLETEK

A falusias környezetben az uralkodó homlokzatképzés a vakolt-festett megjelenés. A homlokzati felületeken a természet-közelí színek jelennek meg, pasztell tónussal. Természetesen miután minden lakást más-más család lakta és lakja, így a homlokzatképzések sem azonosak, hanem tükrözik a benne lakók személyiségeit, anyagi lehetőségeit.

Az épületek homlokzatképzésénél a jövőben is a természetes anyagok használata a követendő. Téglá, vakolt felület, faburkolat részesíthető előnyben. A színhasználatnál a továbbiakban is kerülni kell a harsány, nagyon erős színeket, ami kiütne az utcaképek harmóniájából.

A tetők fedési anyagaként a cserép az uralkodó. A Tisza közelsége miatt megjelenik a nádfedés is. A fedések anyagválasztásánál nem kívánatos a nagy hullámokkal rendelkező cserép, a bitumenes hullám és zsindely alkalmazása. Inkább a sík, vagy síkhoz közeli cseréptípusokból célszerű választani.

MAI PÉLDÁK

Az eddig bemutatott épületek is követendő példaként kerültek felsorolásra. Természetesen a településen sok értékes épület áll, de a kiadvány terjedelme nem teszi lehetővé, hogy mind bekerüljön.

A következőben a helyi értékeket szem előtt tartó, de mai eszközöket felhasználó épületeket, megoldásokat mutatunk be, mint irányt mutató példákat.

Reméljük, hogy ezekkel sikerül kedvet csinálni a jövőbeni fejlesztésekhez, azok minőségi megvalósításához.

Ez a két épület tömegformálásában, anyaghasználatában, tetőszerkesztésében, homlokzatképzésében, színezésében, kerítésének megformálásában egyaránt megfelel a követendő mai példák feltételeinek.

A környezetében is követendő megjelenést mutat az illeszkedéshez.

6. Mai példák

A közelmúltban megvalósított Óvoda bővítés is elismerésre méltó építészeti megformálás. Illeszkedik az Óvoda meglévő épületéhez, egyszerű tömegben helyezi el a bővítés nagyobb helyigényét, de mértéktartóan egyszerű tömegalakítással oldja ezt meg. Az óvodai funkcióhoz illeszkedő, vidám színhasználat a kiegészítő elemeken jelenik meg, átmenetet képezve az udvari játszóeszközök és a benti teret rejtő épület között.

Az itt bemutatott épületek a meglévő utcában álló épületek mai lehetőségek szerinti felújítása, korszerűsítése és bővítése terén nyújt követhető példát. Az épületek megformálásán túl a környezetük rendezése is dicséretet érdemel.

UTCÁK, TEREK

Poroszló telepítését döntően befolyásolja a települést átszelő 33-as főközlekedési út. Ez az út sokáig a települést a Tiszától védő gát koronáján futott, míg Poroszló a gát védett oldalán terült el. A település fejlődése során az út Tisza felőli oldala is beépült, majd egyre több területrész kapcsolódott a település rendszeréhez. Az út nagy forgalma generálta a környező telkek fejlődését.

Erről az útról ágaznak le a település egyéb részeit feltáró, bekapcsoló utcák, melyek a beépítés határához közelítve fokozatosan vesztek el a kiépítettségüket, használhatóságuk biztonságát. A település szerkezete folytán már ezek is átalakultak. Némelyik a szomszédos települések felé, vagy a mezőgazdasági területekre, vagy akár a sportpályákhoz vezet. A mellékutcáknál törekedni kell a zöld felületek megtartására.

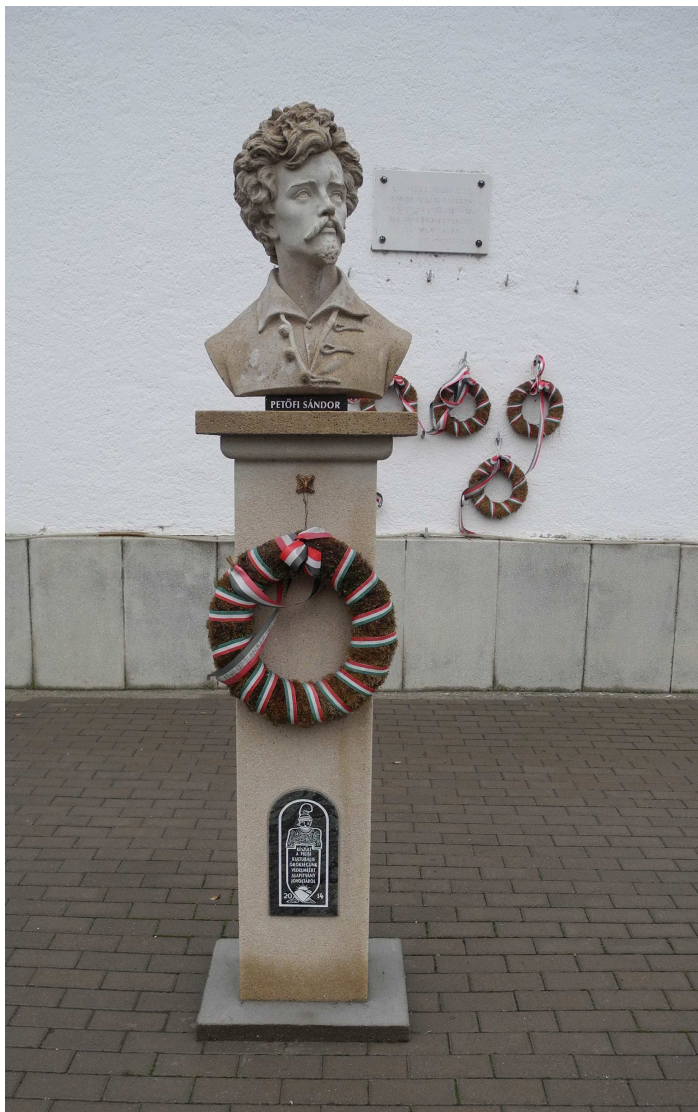

Még meglévő füves földút. Az aszfaltozott út mellett már a járda elmaradt, csak csapadékvíz elvezetésére szolgáló árok maradt.

Az utcák vonalvezetése szerint vezetik a villamos hálózatot, amit a lehetőségek szerint célszerű lenne a térburkolat alá vinni a jövőben.

A Kultúrház fala előtt álló Petőfi szobor.

A település teresedésre alkalmas pontjain a jövőben elhelyezett szobrokkal, emlékekkel lehet a település képét szebbé tenni.

A településen nem jellemző a hirdető felületek elhelyezése. Az Önkormányzat épületén megtalálható a közösség tájékoztatását szolgáló hirdető tábla.

Szerencsére az óriás-plakátok nem lepték el Poroszlót.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Poroszlón a főút mentén találhatók jellemzően figyelemfelhívó, reklám táblák. Nyilvánvalóan ezeknek gazdasági szerepük van. Javasolható, hogy a településre egységes reklámtábla rendszer legyen megtervezve és bevezetve. Ezzel el lehet kerülni az utcakép zavarosságát, túltáblázását.

Mivel a településen nagy mértékben megerősödött az idegenforgalom, a szállás szolgáltatás, így az üzleti célú épületeket meg kell jelölni. Javasolható, hogy ez csak a ház falán, abba belesimuló felületen történjen. Kerülni kell a kiugró, hivalkodó feliratokat.

IMPRESSZUM

POROSZLÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Poroszló honlapcíme:	www.poroszlo.hu
Poroszló emailcíme:	poroszlo@t-online.hu
Poroszló postai címe:	3388 Poroszló, Fő út 6.
Telefon:	+3636553023; +36309350380
Polgármester:	Bornemisza János
polgarmester emailcíme:	poroszlo@t-online.hu
Főpítész:	Báthory Csaba
főépítész emailcíme:	bathory.csabaatrium97.eu
SZERKESZTETTE:	Báthory Csaba
SZÖVEG:	Bornemisza János, Szuromi Rita, Báthory Csaba
FOTÓ:	Poroszló Önkormányzata (légi felvételek), Báthory Csaba
GRAFIKAI TERVEZÉS:	Báthory Csaba

Az 5. fejezethez felhasznált ábrák a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. Által rendelkezésre bocsájtott ábragyűjteményből kerültek letöltésre.

Poroszló, 2017. december 14.